

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528) [www. economy.nayka.com. ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 12, 2018 | 27.12.2018 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2018.12.72](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.12.72)

УДК 658.155:631.16

*Л. М. Очеретько,
к. е. н., доцент, кафедри обліку і оподаткування,
Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя
О. О. Винник,
магістр, Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*L. M. Ocheretko
k. e. n., associate professor of department of account and taxation,
Zaporozhia national tekh-nighly university, Zaporizhzhya
O. O. Vynnyk
master's degree, Zaporozhia national technical university, Zaporizhzhya*

IMPROVEMENT OF ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT FOR THE PROCESS OF MANAGING COSTS OF CONSTRUCTION ENTERPRISES

В статті надано визначення поняття «обліково-аналітичне забезпечення» підприємства та сутність поняття «витрати». Розкрито нормативно-правове регулювання обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами на підприємствах будівельної галузі. Охарактеризовано склад обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств. Розроблена та представлена схема обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств. Визначені особливості надання будівельних послуг та виконання будівельних робіт, які впливають на обліковий процес. Визначено необхідність удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами на будівельних підприємствах. Запропоновано документ «Акт ведення будівельно-монтажних робіт на об'єкті № ____», який має підвищити ефективність обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами. Крім того, надані інші заходи, що дозволять вдосконалити обліково-аналітичне забезпечення управління витратами будівельних підприємств.

The article defines the concept of "accounting and analytical support" of the enterprise and the essence of the concept of "costs" in accordance with current normative legal acts and definitions of domestic scientists. The normative-legal regulation of the accounting and analytical support of the process of cost management at the enterprises of the building industry is revealed, that is, the basic legal acts that influence the formation of accounting and analytical support of the process of cost management are determined. The composition of the accounting and analytical support of the cost management process of construction enterprises is described, which includes: cost accounting, cost analysis and their control. The scheme of accounting and analytical support for the process of managing costs of construction enterprises is developed and

presented, which includes assessment of both internal and external information about the activity of the company in the field of construction. To form effective accounting and analytical support for the process of managing the costs of construction enterprises, the features of the provision of construction services and the implementation of construction works that affect the accounting process are identified. In addition, the necessity of improving the accounting and analytical support of the cost management process at the construction enterprises has been substantiated. In the framework of improvement of the accounting and analytical support of the process of management costs of construction enterprises, the introduction of the document "Act of conducting construction and installation work at the facility number _____", which should improve the efficiency of accounting and analytical support for the process of cost management. The proposed document should contain the date and type of work performed, the number of materials spent, and the original documents on the costs incurred. It is important that this document displays a responsible person, which will allow you to control the quality of the services provided. Also, the proposed document will immediately calculate the cost of consumed materials, this calculation will be carried out by the accounting and analytical department of the enterprise. Other measures are also provided to improve the accounting and analytical support for the management costs of construction enterprises.

Ключові слова: витрати; будівництво; облік; аналіз; контроль; управління.

Keywords: costs; construction; accounting; analysis; control; management.

Постановка проблеми. Важливим інструментом забезпечення зовнішніх та внутрішніх користувачів інформацією, необхідної для прийнятті вірних управлінських рішень та виконання вимог законодавства щодо необхідності ведення бухгалтерського обліку є організація ефективного обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств. Адже відсутність науково обґрунтованого обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств негативно впливає на господарську діяльність та ефективність управління витратами, як одну із найголовніших ділянок на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств розглядали різні вчені. Вагомий внесок у дослідження проблем обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами здійснили наступні вчені: Ф.Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, І.А. Волкова, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, Л.М. Кіндрацька, М.В. Кужельний, Ю.А. Кузьмінський, В.С. Лень, Є.В. Мних, В.Я. Савченко, О.П. Скипан, В.В. Сопко, Л.О. Терещенко, Л.К. Сук, Ю.С. Цал-Цалко, М.Г. Чумаченко та інші.

Мета статті. Головною метою статті є дослідження понятійно-категоріального апарату щодо обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств та пошук напрямів його удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожне підприємство, здійснюючи свою господарську діяльність, зазнає витрати, будівельні підприємства в тому числі. Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу.

Відображення витрат в бухгалтерському обліку підприємства будівельної галузі здійснюють згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 18 «Будівельні контракти», Плану рахунків бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти.

Облік витрат на будівельному підприємстві ведеться у розрізі будівельних контрактів. У П(С)БО 18 «Будівельні контракти» зазначено склад витрат, які відносяться до будівельних контрактів, а саме:

- витрати, безпосередньо пов'язані з виконанням цього контракту (прямі);
- загальновиробничі витрати, які розподіляються між об'єктами будівництва (з урахуванням специфіки робіт, що виконуються) пропорційно до прямих витрат, обсягів доходу, прямих витрат на оплату праці, відпрацьованого будівельними машинами і механізмами часу тощо [6].

Обліковий процес на будівельному підприємстві є дуже складним, адже надання будівельних послуг та виконання будівельних робіт включає в себе велику кількість етапів та технологічних особливостей. Саме тому керівництво підприємства має організувати ефективне обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами.

Н.С. Пасенко вважає, що обліково-аналітичне забезпечення – це така комплексна система обліку, аналізу та аудиту, яка взаємодіє через інформаційні потоки в процесі формування і передачі оперативної та

якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством, а також зовнішніми користувачами [4, с. 855]. Відповідно до такого визначення, обліково-аналітичне забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств – це така система інформації про витрати будівельних підприємств, яка дозволяє здійснювати облік цих витрат, проводити їх аналіз та контроль.

У своїй науковій праці Т.А. Гоголь дає наступне визначення поняттю «обліково-аналітичне забезпечення»: «складова інформаційного забезпечення підприємства, яка представляє собою цілісну інформаційну систему». Крім того, на думку вченої мета обліково-аналітичне забезпечення – задоволення потреб зацікавлених зовнішніх і внутрішніх користувачів якісною та своєчасною економічною інформацією з метою прийняття інформаційно обґрунтованих управлінських рішень для забезпечення стійкого розвитку підприємства [1, с. 20-21].

Г.А. Іващенко зазначає, що основою процесу обліково-аналітичного забезпечення є інформація, що використовується для оцінювання та аналізу економічних явищ і процесів під час прийняття рішень в області розвитку та управління підприємством [2, с. 719].

Організація обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств окрім інформації щодо господарської діяльності має включати: нормативно-правову, методичну, технічну та інші види інформації, які групуються у інформаційно-довідкову інформацію та дозволяють процес управління витратами зробити ефективним, конкурентоспроможним та таким, що відповідає вимогам чинного законодавства.

В умовах управління витратами будівельного підприємства першочергове завдання перед керівниками постає у зниженні та контролюванні собівартості будівельних робіт та суміжних послуг. Для вірного розрахунку собівартості будівельних робіт мають бути чітко визначені статті виробничих витрат, що до неї будуть включені.

О. Є. Кононова та К.І. Просенко вважають, що планування і облік витрат за статтями калькуляції дозволяє групувати витрати за цільовим призначенням на безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції і зумовленими процесами управління, реалізації тощо. З регламентацією процесів формування витрат і встановленням їх оптимального складу безпосередньо пов'язане прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Так, без чіткого розмежування калькуляційних статей неможливо отримати прозору картину того, що в дійсності впливає на зростання собівартості об'єктів будівництва [3, с. 25].

Отже, обліково-аналітичне забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств включає (рис. 1):

- облік витрат;
- аналіз витрат;
- контроль витрат.

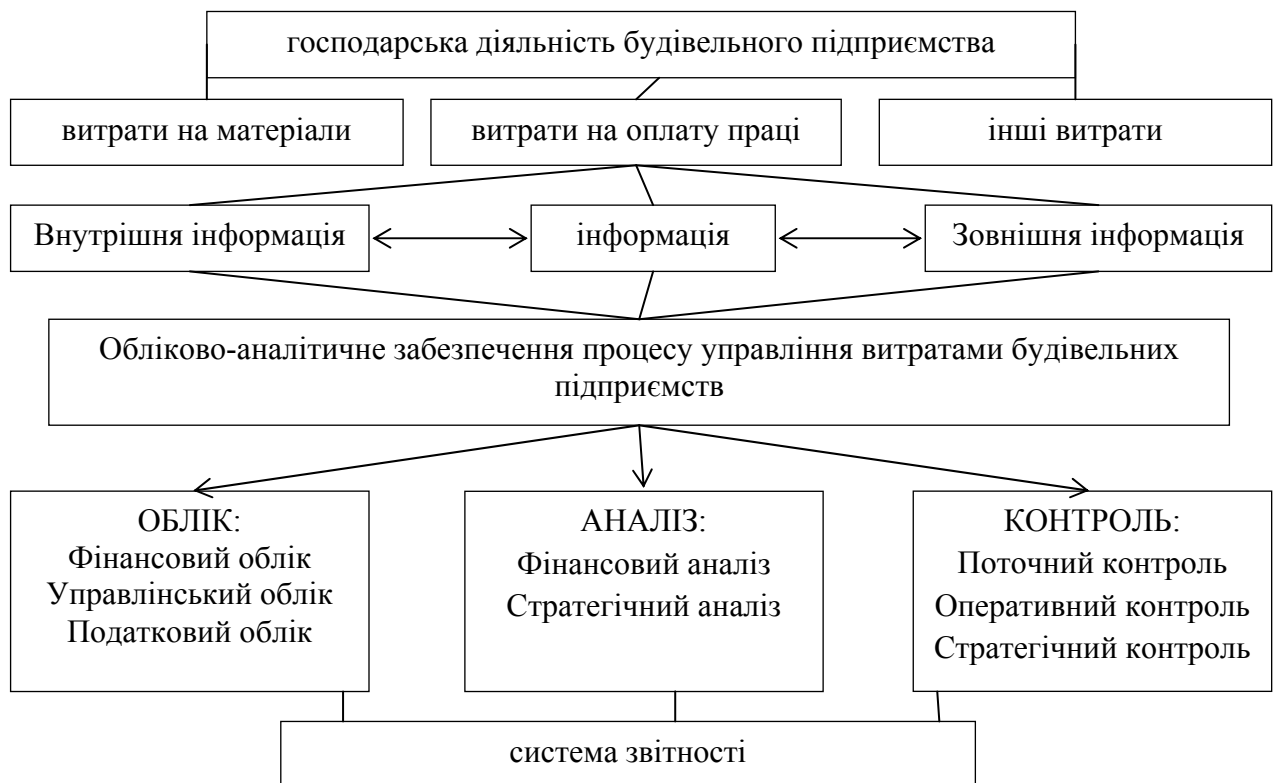

Рис. 1. Схема обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств

Слід зазначити, що організація обліково-аналітичного забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств повинна здійснюватися на підприємстві своєчасно та безперервно. Крім того це процес формування інформаційних потоків, який включає певні етапи збирання, оброблення, зберігання та передачі інформації, що дозволяє здійснювати облік, аналіз та контроль витрат будівельних підприємств.

Обліково-аналітичного забезпечення управління витратами має постійно вдосконалюватися, особливо на будівельних підприємствах, адже саме від нього залежить формування цін та вартості виконаних робіт і послуг. Без раціонально організованого облікового процесу на будівельному підприємстві неможливо здійснювати калькулювання собівартості будівництва. Крім того, потреба удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління витратами будівельних підприємств виникає через необхідність постійного впровадження новітніх технологій у будівництво.

Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління витратами будівельних підприємств має включати специфічні особливості процесу будівництва, такі як:

- непередбачуваність тривалості операційного циклу та терміну будівництва;
- відсутність стандартизованих продуктів, а навпаки наявність індивідуалізованих замовлень;
- наявність окрім основних, додаткових послуг у будівництві;
- складність організації документообігу процесу будівництва;
- високі вимоги до експлуатаційних характеристик будівництва;
- необхідність високої якості послуг;
- дефіцит кваліфікованих працівників на будівництві та інші.

Для вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління витратами будівельних підприємств пропонуємо впровадити такий документ як «Акт ведення будівельно-монтажних робіт на об'єкті №». Форма запропонованого документа представлена в таблиці 1.

Таблиця 1.

Запропонований документ «Акт ведення будівельно-монтажних робіт на об'єкті № _____»

Дата	Вид виконаних робіт	Кількість витрачених матеріалів	№ та дата первинних документів щодо витрат	Відповідальна особа за виконані роботи та підпис	Собівартість витрачених матеріалів (заповнюється обліково-аналітичним відділом)

Заповнення представленого документу має здійснюватися поетапно відповідно до будівництва об'єкту. Ведення даного документа має забезпечити керівництво повною та своєчасною інформацією щодо витрачених матеріалів, їх вартості, відповідальних осіб за кожним етапом будівництва.

Наступним шляхом вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління витратами будівельних підприємств є посилення та покращення контролю витрат та їх якості. Враховуючи, високі державні вимоги до якості будівництва та матеріалів, що використовуються під час виконання будівельних робіт, рекомендуємо на підприємстві впровадити таку посаду як «спеціаліст з контролю якості та витрат будівництва». До функціональних обов'язків даного спеціаліста має входити:

- контроль якості будівельних матеріалів та виробів, устаткування, інструментів, отриманих від сторонніх організацій;
- контроль вимог чинного законодавства щодо державних стандартів якості;
- огляд матеріалів, вимірювання їх якості в лабораторії;
- контроль фактичного витрачання матеріалів і сировини;
- розробка нормативів витрачання матеріалів і сировини;
- впровадження заходів зниження витрачання матеріалів і сировини без втрати якості будівництва.

Висновки. Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення процесу управління витратами будівельних підприємств – це така система інформації про витрати будівельних підприємств, яка дозволяє здійснювати облік цих витрат, проводити їх аналіз та контроль. Для підвищення ефективності обліково-аналітичного забезпечення управління витратами будівельних підприємств пропонуємо впровадити такий документ як «Акт ведення будівельно-монтажних робіт на об'єкті №». Обліково-аналітичне забезпечення процесу управління витратами має постійно вдосконалюватися, пошук напрямів і заходів підвищення його ефективності завжди залишається актуальним для подальших досліджень.

Література.

1. Гоголь Т.А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу : монографія / Т.А. Гоголь. – Чернігів : Видавець Лозовий В.М., 2014. – 384 с.
2. Іващенко Г.А. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки/ Г.А. Іващенко// Молодий вчений. – 2018. – №2 (54). – С. 719 – 722.
3. Кононова О.Є. Удосконалення організації обліку витрат будівельного підприємства/ О.Є. Кононова, К.І. Просенко// Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – №6. –

C.23-27.

4. Пасенко Н.С. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства/ Пасенко Н.С// Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – №17. – С. 854-859.

5. Пилипенко А.А. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань: монографія / А. А. Пилипенко, І. П. Дзьобко, О. В. Писарчук. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 344 с.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти» – Положення, Наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2001 р. № 205. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

References.

1. Hohol', T.A. (2014), Accounting and analytical support for the management of small businesses [Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia pidpriemstv maloho biznesu], Vydavets' Lozovyj V.M., Chernigov, Ukraine.

2. Ivaschenko H.A. (2018), “Accounting and analytical support of economic security”, *Molodyj vchenyj*, vol. 2, pp. 719-722.

3. Kononova O.Ye. (2016), “Improvement of the cost accounting organization of a construction company”, *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, vol. 6, pp. 23-27.

4. Pasenko N.S. (2017), “Organization of accounting and analytical management of financial results of the enterprise”, *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 17, pp. 854-859.

5. Pylypenko, A.A. Dz'obko, I. P. and Pysarchuk O.V. (2011), Formation of accounting and analytical support for managing expenses of enterprises and their associations [Formuvannia oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia vytratamy pidpriemstv ta ikh ob'iednan'], KhNEU, Kharkov, Ukraine.

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), Statutory (standard) of accounting 18 "Construction contracts", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (Accessed 28 April 2001).

Стаття надійшла до редакції 26.11.2018 р.